

**TABLETKA ISTE'MOLIDA ALLERGIK REAKSIYABERGANDA TEZ
TIBBIY YORDAM KO'RSATISH***Muhammadiyeva Kamola Furqat qizi**EMU universiteti 1 kurs stomatologiya fakulteti talabasi**komosh2023@gmail.com***Annotatsiya**

Mazkur maqolada dori vositalarini, xususan tabletka shaklidagi preparatlarni qabul qilish natijasida kelib chiqadigan allergik reaksiyalarning turlari, rivojlanish mexanizmlari va ularni bartaraf etishning zamonaviy usullari tahlil qilinadi. Tadqiqotda dori allergiyasining yengil shakllaridan tortib, hayot uchun xavfli bo'lgan og'ir holatlargacha bo'lgan klinik manzara batafsil yoritilgan. Maqolada shifoxonagacha bo'lgan bosqichda shoshilinch yordam ko'rsatish algoritmi, samarali dori preparatlarini qo'llash ketma-ketligi va allergik asoratlarning oldini olish bo'yicha amaliy tavsiyalar ilmiy asoslab berilgan.

Kalit so'zlar: Dori allergiyasi, shoshilinch yordam, anafilaktik holatlar, eshakemi, birinchi yordam, antigistaminlar, gormonal terapiya, profilaktika.

Kirish

Farmakologiyaning rivojlanishi va dori vositalarining xilma-xilligi ortishi bilan inson organizmida preparatlarga nisbatan yuqori sezuvchanlik holatlari tez-tez kuzatilmoqda. Tabletka ko'rinishidagi dori vositalarini iste'mol qilganda yuzaga keladigan allergik reaksiyalar kutilmaganda sodir bo'lishi va bir necha daqiqa ichida o'ta og'ir darajaga yetishi bilan xavflidir. Bunday holatlarda inson hayotini saqlab qolish bevosita birinchi yordamning qanchalik tez va to'g'ri ko'rsatilishiga bog'liq. Allergik reaksiya-bu organizmning dori tarkibidagi moddalarni yot unsur sifatida qabul qilib, ularga qarshi haddan tashqari kuchli himoya javobini berishidir.

Dori allergiyasi nafaqat teri qichishishi yoki qizarishi bilan, balki nafas qisilishi va qon bosimining keskin tushib ketishi kabi og'ir belgilar bilan ham namoyon bo'lishi mumkin. Shuning uchun ham har bir inson, ayniqsa tibbiyot xodimlari va ota-onalar, allergik reaksiya belgilarini vaqtida taniy olishi va shoshilinch chora-tadbirlarni ko'ra bilishi shart. Mazkur maqolada dori vositalari sababli yuzaga kelgan allergik holatlarda hayotiy muhim a'zolar faoliyatini saqlab qolish va asoratlarni bartaraf etishning strategik yo'nalishlari bayon etiladi.

Asosiy qism

Tabletka iste'mol qilingandan so'ng allergik reaksiya boshlanganda ko'rsatiladigan birinchi va eng muhim qadam-bu preparat qabulini darhol to'xtatish va organizmga allergen kirishini jilovlashdir. Agar reaksiya yengil shaklda, ya'ni faqat

teri qichishishi, toshmalar yoki ko‘z yoshlanishi bilan namoyon bo‘lsa, bemorga tez ta’sir qiluvchi allergiyaga qarshi dori vositalarini berish va ko‘p miqdorda suyuqlik ichirish tavsiya etiladi. Suyuqlik organizmdagi dori konsentratsiyasini kamaytirishga va uni buyraklar orqali tezroq chiqarib yuborishga yordam beradi. Biroq, reaksiya shiddatli tus olib, yuz va bo‘yin sohasining shishishi, ovoz bo‘g‘ilishi hamda nafas olishning qiyinlashishi kuzatilsa, bu hayot uchun jiddiy xavf tug‘diradi. Bunday vaziyatda zudlik bilan tez tibbiy yordam brigadasini chaqirish va shifokorlar kelguncha bemorni gorizontol holatda yotqizish, oyoqlarini biroz ko‘tarib qo‘yish lozim. Bu usul hayotiy muhim a‘zolarga, ayniqsa miyaga qon borishini yaxshilaydi.

Og‘ir allergik holatlarda shoshilinch yordamning asosi sifatida qon tomirlar tonusini saqlab turuvchi va nafas yo‘llari kengayishini ta’minlovchi maxsus inyeksion preparatlar qo‘llaniladi. Eng birinchi navbatda adrenalin moddasi mushak ichiga yuboriladi, chunki u nafas yo‘llari shishini qaytaradi va tushib ketgan qon bosimini ko‘taradi. Shundan so‘ng yallig‘lanishga qarshi kuchli ta’sirga ega bo‘lgan gormonal dori vositalari va venaga yuboriladigan antigistamin preparatlar kompleks tarzda qo‘llaniladi. Agar bemorda qayt qilish kuzatilsa, nafas yo‘llari to‘silib qolmasligi uchun uning boshini yon tomonga burib qo‘yish shart. Shuningdek, nafas olishni osonlashtirish uchun bemorning kiyimlarini bo‘shatish va toza havo kirishini ta’minlash zarur. Tibbiy yordam ko‘rsatish jarayonida bemorning hushini va pulisini doimiy nazorat qilib turish, agar nafas to‘xtasa, zudlik bilan sun‘iy nafas berish va yurakni bilvosita massaj qilish amaliyotlarini boshlash talab etiladi.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, tabletka iste’moli natijasida yuzaga keladigan allergiya har doim yuqori darajadagi hushyorlikni talab qiladigan holatdir. Olib borilgan tahlillar shuni ko‘rsatadiki, shoshilinch yordamning samaradorligi vaqt omiliga bevosita bog‘liq bo‘lib, birinchi o‘n daqiqa ichida amalga oshirilgan to‘g‘ri harakatlar bemorning omon qolish ehtimolini keskin oshiradi. Dori allergiyasidan saqlanishning eng ishonchli yo‘li-dori vositalarini shifokor nazoratisiz o‘zboshimchalik bilan qabul qilmaslik va organizmning o‘ziga xos sezuvchanligini doim yodda tutishdir.

Kelajakda dori vositalariga allergiyasi bor bemorlar uchun maxsus ma’lumot beruvchi bilaguzuklar yoki elektron kartochkalardan foydalanish shoshilinch vaziyatlarda tibbiyot xodimlarining ishini osonlashtirishi mumkin. Shuningdek, aholi o‘rtasida birinchi yordam ko‘rsatish ko‘nikmalarini oshirish allergik asoratlardan bo‘ladigan o‘lim holatlarini kamaytirishda hal qiluvchi rol o‘ynaydi. Yakuniy xulosa sifatida shuni ta’kidlash lozimki, dori qabul qilishda ehtiyotkorlik va shoshilinch yordam algoritmlarini mukammal bilish inson salomatligini saqlashning eng muhim shartidir.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati

1. Ado A.D. "**Klinik allergologiya asoslari.**" – M.: 2021.

2. Zokirov T.U. **"Shoshilinch tibbiy yordam va reanimatsiya."** – Toshkent: 2020.
3. **"World Allergy Organization (WAO) guidelines on anaphylaxis."** – 2024.
4. Ahmedov D.R. **"Klinik farmakologiya va dori allergiyasi."** – Toshkent: 2022.
5. O‘zbekiston Respublikasi SSV klinik protokollari: **"Shoshilinch allergik holatlarda tibbiy yordam ko'rsatish."**
6. Milliy qonunchilik ma'lumotlari portali – www.lex.uz